

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Uczenie się przez działanie. Innowacyjny program nauczania «Poznać i zrozumieć świat» do edukacji wczesnoszkolnej” jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, działanie 3.3.4. Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe.

Pakiet doświadczeń i obserwacji

OPIS EKSPERYMENTATORIUM – CZŁOWIEK I JEGO WEWNĘTRZNA MOC

Obudowa internetowa do tematów

Baśnie H.Ch. Andersena:

- *Księżniczka na ziarenku grochu* [<http://www.superkid.pl/cwiczenia-bajka-ksiezniczka-na-ziarnku>],
- *Królowa śniegu* [<http://www.superkid.pl/kolorowanki-basnie-andersena>],
- *Calineczka* [<http://www.superkid.pl/cwiczenia-bajka-calineczka>],
- *Brzydkie kaczątko* [<http://www.superkid.pl/cwiczenia-bajka-brzydkie-kaczatko>].

Propozycja zabaw kreatywnych – doświadczeń interpersonalnych, od najprostszych ćwiczeń rozgrzewających grupę do ćwiczeń bardziej zaawansowanych. Zabawy mają wspierać dziecko w jego rozwoju w zakresie umiejętności „miękkich”. Głównym celem jest wzmocnienie poczucia własnej wartości dziecka, zbudowanie poczucia bezpieczeństwa dziecka w grupie, jaką tworzy klasa, oraz szacunku do drugiego człowieka, wypracowanie wiary w drugiego człowieka, a co za tym idzie – doskonalenie umiejętności pracy w grupie. Zgodnie z założeniami programu, bez zbudowania wymienionych umiejętności proces uczenia się dziecka (dorosłych również) staje się bardzo trudny, żeby nie powiedzieć – niemożliwy.

Z pośród zaproponowanych zabaw nauczyciel dokonuje wyboru, w zależności od potrzeb, z uwzględnieniem specyfiki grupy, tematyki lekcji i czasu, jakim dysponuje. Podczas zajęć dzieci powinny wykonać przynajmniej jedną zabawę z różnych technik.

Metody pracy: aktywizujące – zabawy integracyjne.

Formy pracy: praca grupowa – zabawa, pantomima, rzeźba, żywy obraz.

UWAGA: Omówienie przez nauczyciela wspólnie z dziećmi zabawy (ćwiczenia) eksperymentu po jego zakończeniu jest najważniejszą częścią! Rozmowa w trakcie wykonywania zadania, a szczególnie po jego zakończeniu, dzielenie się przez uczniów własnymi spostrzeżeniami, radami i odczuciami w sposób natychmiastowy podnosi rangę współdziałania i dzielenia się wynikami pracy.

Oto kilka dobrych wskazówek metodycznych, jak zadawać pytania i uzyskiwać odpowiedzi.

1. Podczas zadawania uczniom pytań pozwól im na chwilę namysłu lub nawet konsultacji z kolegami – 30 sekund zwłoki może znacząco wpłynąć na poczucie bezpieczeństwa ucznia i na jego chęć udzielenia odpowiedzi.

Pakiet doświadczeń i obserwacji

2. Zamiast polegać na błyskawicznych sesjach pytań i odpowiedzi, zachęcaj dzieci do rozwijania wypowiedzi, pytając: *Czemu tak uważasz?* (...) Angażuj resztę klasy, pytając: *Kto jeszcze się z tym zgadza? Dlaczego?*
3. Zachęcaj uczniów do uzasadnienia swoich odpowiedzi (...)¹.

Temat przewodni: Z wizytą w krainie baśni H.Ch. Andersena

KLASA I

Przejście po lodowej kładce (do baśni *Królowa śniegu*) – zabawa integrująco-aktywizująca

1. **Cel ogólny:** doskonalenie umiejętności panowania nad emocjami i współdziałania w grupie rówieśniczej.
2. **Cele szczegółowe (efekty):**
 - a) uczeń pozbywa się strachu i wyrabia w sobie gotowość podjęcia ryzyka, chęć zadawania pytań i kierowania się uczuciami,
 - b) uczeń wyrabia w sobie umiejętność koncentracji na zadaniu,
 - c) uczeń rozwija orientację w schemacie ciała i przestrzeni oraz ma świadomość własnego ciała i je akceptuje,
 - d) uczeń, doświadczając uczucia radości i poczucia bezpieczeństwa, utożsamia te uczucie ze zdobywaniem wiedzy.
3. **Czas:** około 5 min.
4. **Pomoce dydaktyczne:** lina.
5. **Przebieg zabawy** (polecenia wydawane dzieciom przez Aktywka):
 - a) rozłóżcie na podłodze linę,
 - b) przejdźcie kolejno i pojedynczo po linie w taki sposób, jakbyście balansowali na pewnej wysokości, np. nad przepaścią, idąc po cienkiej, lodowej kładce. Kładka jest przejściem – drogą, jaką pokonała Gerda, idąc przez pory roku od wiosny do lata. Po drugiej stronie kładki jest Lodowa Kraina.
6. Pytania zadane dzieciom przez Leniwka:
 - a) co czuliście na lodowej kładce?
 - b) co słyszałyście, idąc po lodowej kładce?
 - c) co Ci pomagało, a co przeszkadzało?
 - d) dlaczego tak uważasz?
 - e) było Ci zimno czy gorąco, jak było Twoje serce... itp.

Przejście przez lodową jaskinię – łańcuch zaufania (do baśni *Królowa śniegu*) – zabawa integrująco-aktywizująca

1. **Cel ogólny:** doskonalenie umiejętności panowania nad emocjami i współdziałania w grupie rówieśniczej.
2. **Cele szczegółowe (efekty):**
 - a) uczeń doskonalili umiejętność panowania nad emocjami i buduje w sobie zaufanie do kolegów i koleżanek z klasy,
 - b) uczeń doskonalili umiejętność współdziałania w grupie,
 - c) uczeń pozbywa się strachu i wyrabia w sobie gotowość podjęcia ryzyka,

¹ J. Batea, S. Munday, *Dzieci zdolne, ambitne i utalentowane*, Wydawnictwo KE Liber 2005, s. 42.

Pakiet doświadczeń i obserwacji

- d) uczeń rozwija wyższe funkcje: emocjonalne, społeczne, komunikacyjne, ruchowe i poznawcze, potrafi współpracować z grupą w realizacji zadania,
 - e) uczeń uświadamia sobie, że praca zespołowa daje szansę na pewniejszy i pełniejszy sukces.
3. **Czas:** około 5 min.
4. **Pomoce dydaktyczne:** lina, chusty lub szarfy, kominek z olejkiem zapachowym, magnetofon lub inny sprzęt grający.
5. **Przebieg zabawy** (polecenia wydawane dzieciom przez Leniwka):
- a) rozłóżcie na podłodze linę,
 - b) zawiążcie sobie wzajemnie chusty (lub szarfy), zasłaniając oczy, i sprawdźcie, że nie da się podglądać,
 - c) stwórzcie łańcuch, trzymając się mocno za ręce,
 - d) lina jest jedyną wąziutką ścieżką w ciemnej lodowej jaskini. Przeprowadź Was bardzo wolno po tej ścieżce, trzymając mocno za rękę pierwszą osobę w łańcuchu,
 - e) posługujcie się wszystkimi zmysłami z wyjątkiem wzroku i spróbujcie zapamiętać, co spotkaliście/mijaliście po drodze,
 - f) po przejściu przez jaskinię, znajdziemy się w królestwie Królowej Śniegu, możecie zdjąć chusty i otworzyć oczy.
6. Pytania zadane dzieciom przez Aktywka:
- a) opowiedz mi, co zobaczyłeś po przejściu na drugą stronę?
 - b) co czuliście na ścieżce w jaskini?
 - c) co słyszaliście idąc?
 - d) co ci pomagało?
 - e) dlaczego uważasz, że właśnie to ci pomagało?
 - f) co ci przeszkadzało?
 - g) dlaczego uważasz, że to Ci przeszkadzało?

Zgadnij, kim jestem? Etiuda pantomimiczna

1. **Cel ogólny:** uświadamianie sobie własnego ciała i jego akceptacja, rozwój koncentracji i wejście w rolę, doskonalenie ekspresji, operowania ciałem, wyrażania uczuć oraz nastroju mimiką i gestem.
2. **Cele szczegółowe** (efekty):
- a) uczeń doskonali umiejętność współdziałania w grupie,
 - b) uczeń kształci wyobraźnię i elastyczność myślenia – myślenie niestereotypowe, umiejętność rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji,
 - c) uczeń rozwija wyższe funkcje: emocjonalne, społeczne, komunikacyjne, ruchowe i poznawcze, potrafi współpracować z grupą w realizacji zadania,
 - d) uczeń doznaje uczucia radości i poczucie bezpieczeństwa, utożsamia te uczucie ze zdobywaniem wiedzy i poczuciem bezpieczeństwa,
 - e) uczeń uświadamia sobie, że praca zespołowa daje szansę na pewniejszy i pełniejszy sukces.
3. **Czas:** około 15 min.
4. **Pomoce dydaktyczne:** komplet magicznych pałeczek UV, tkanina UV, rękawice UV, komplet wężyków świetlnych, kolorowe chusty.
5. **Przebieg zabawy** (polecenia wydawane dzieciom przez Aktywka):
- a) proszę, usiądźcie wszyscy wygodnie na pufach (na podłodze),
 - b) poczujcie się jak w kinie 3D,

Pakiet doświadczeń i obserwacji

- c) patrzcie na oświetloną reflektorem ścianę (tapetę UV), która będzie dla Was sceną,
- d) na tej scenie każde dziecko pokaże, naśladowując, wybraną przez siebie postać z baśni H.CH. Andersena. W celu uzyskania lepszej wyrazistości postaci, można skorzystać z rekwizytów z pudła, np. użyć elementów zestawu UV, aby „oświetlać siebie lub drogę w mrokach nocy”,
- e) zaprezentowana scenka pantomimiczna będzie dla pozostałych dzieci zagadką,
- f) dzieci, które siedzą na widowni, będą zgadywać, którą postać i z jakiej baśni zaprezentował nasz „aktor na scenie”,
- g) po każdym występie nagradzamy naszego „aktora” brawami.

UWAGA: nauczyciel uważnie śledzi przebieg zabawy, tak aby mieć pewność, że każde dziecko aktywnie wzięło w niej udział. Należy pamiętać, że jeśli któreś z dzieci nie chce być „aktorem”, nie wolno go do tego zmuszać. Zasada dobrowolności udziału obowiązuje w każdym zadaniu.

6. Pytania zadawane przez Leniwka:

- a) opowiedz mi, proszę, jak to jest być „aktorem”?
- b) co czułaś/czuleś, kiedy przedstawiałaś/przedstawiałeś postać?
- c) co Ci się najbardziej podobało?
- d) co w tym ćwiczeniu było najtrudniejsze?
- e) co Ci pomagało w wykonaniu tego ćwiczenia?
- f) co przeszkadzało?
- g) w jaki sposób poradziłaś/poradziłeś sobie w tym ćwiczeniu z tym, co ci najbardziej przeszkadzało?

Emocje – najlepszy portret (do każdej baśni, w każdej jest ogrom emocji)

1. **Cel ogólny:** trening w rozpoznawaniu stanów emocjonalnych, doskonaleniu ekspresji, wyrażaniu uczuć oraz nastroju mimiką,
2. **Cele szczegółowe** (efekty):
 - a) uczeń doskonali się w komunikacji niewerbalnej,
 - b) uczeń kształci umiejętność wyrażania emocji i rozpoznawania stanów emocjonalnych u innych,
 - c) uczeń doskonali umiejętność współdziałania w grupie,
 - d) uczeń buduje swoją samoświadomość,
 - e) uczeń rozwija wyższe funkcje: emocjonalne, społeczne, komunikacyjne, ruchowe i poznawcze,
 - f) uczeń obniża napięcie lękowe i kształtuje stabilność emocjonalną.
3. **Czas:** około 15 min.
4. **Pomoce dydaktyczne:** rysunki i/lub zdjęcia przedstawiające twarz wyrażającą różne emocje, rama obrazu.
5. **Przebieg zabawy** (polecenia wydawane dzieciom przez Aktywka):
 - a) będę pokazywać obrazki – zdjęcia ilustrujące różne stany emocjonalne (WSKAZÓWKA – można przedstawić emocje, wskazując postaci z baśni, np. śpiąca jak Śpiąca Królewna),
 - b) proszę, aby wszyscy starali się rozpoznać te emocje i pokazać je mimiką twarzy, czyli w sposób niewerbalny (niewerbalny znaczy bez użycia słów),

Pakiet doświadczeń i obserwacji

- c) każdy sposób jest dobry i zależy tylko od Waszej pomysłowości,
- d) na stoliku ustawiamy ramę, a z nią krzesło,
- e) każde dziecko siada na krześle, głowę wsuwa w ramę i przyjmuje odpowiedni wyraz twarzy – wzór stanowi wylosowane przez nie zdjęcie. Pozostałe dzieci odgadują, jaki to stan emocjonalny,
- f) kiedy powiem słowo „lód”, wszyscy zamarniecie w swojej pozie z neutralnym wyrazem twarzy, starając się przez kilka sekund „wymazać” uczucia związane z miną, którą przed chwilą przyjęliście,
- g) nie dajcie się rozproszyć Leniukowi, który będzie próbował Was rozśmieszyć albo w inny sposób rozproszyć,
- h) kiedy powiem „gorąco” – „odmarniecie i roztopicie się”,
- i) strząśnijcie to uczucie z ciała, potrząśnijcie ramionami, rękoma, nogami.
- j) teraz wypróbujemy następną emocję – zapraszam kolejne dziecko na krzeselko i do ramy.

Uwaga: zakończmy trzema pozytywnymi emocjami.

6. Podsumowanie i pytania zadane przez Aktywka.

- a) czasami zdarza się tak, że mówimy coś, a czujemy coś zupełnie innego. zastanów się, w jaki sposób nasze ciało „mówi” o Twoim samopoczuciu?
- b) w jaki sposób Twoja mowa ciała informuje Twoich kolegów i koleżanki o Twoim samopoczuciu?
- c) przekonaj mnie, że możesz mnie poinformować o tym, jak się czujesz, nie używając do tego słów,
- d) jak uważasz: w jaki sposób potrafimy „kłamać” naszym językiem ciała?
- e) po czym rozpoznasz osobę, która mówi np. że nas lubi, a ty czujesz i jesteś przekonany, że ciebie nie lubi?